Број 133. У Новом Саду у петак 15 јуна 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 пот. на четврт године 9 круна 75 пот. за Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на кола године 2 круне, на целу годину 4 круне а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 2. Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. јула 1907. године отварамо нову претплату на трећу четврт.

„Застава“ излази два-пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура.** — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом, стаје **9 круна 75 потура.**

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се два пут дневно шаље лист кући, **9 круна на три месеца.**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народне радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно.** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом**

Нови претплатници који одма пошљу своју претплату **за трећу четврт** 1907. **добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист**

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију

У Новом Саду, јуна 1907.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

Нова и стара држава

Полако, неприметно решено је велико питање. Полако и неприметно извршен је један огроман преображај.

Тиче се дужности државе према држављанима. Тиче се тога: има ли држава права да се меша у економске одношаје својих држављана.

Наши дедови, а може се рећи, већином и наши очеви заступали су тако звано манчестарско начело. То начело је гласило: државу се ништа не тиче економска борба држављана Само нека се нико не огреши о казнени закон. А ко победи или ко подлегне у тој борби, државу се не тиче. Њена је дужност да буде милостива срца. Треба стварати заводе за сиротињу, за сироте болеснике, да не умиру на улици.

Тај је правац изгледао законит. Тога су се правца држале државе све до новијег доба. Они су то називали: „Слободна утакмица“. Слободна борба. Ко подлегне у тој борби, ко му је крив, тек сваки мора имати права да се богати законитим начином колико може.

Данас је то друкчије. Данашње нове државе нису створиле Бог зна шта, али су ударили другим путем. Манчестарско начело је претрпело пораз Данас сматрају да је то начело неправедно и не одговара правоме појму државе, као моралне заједнице.

Не може то бити лична ствар, ако фабричар и други употреби при раду малу, недозрелу децу. Ништа то, ако родитељи тог детета пристану на то и по годе се Држава не може трпети и не сме дозвољавати, да у утакмици за кору хлеба мала неразвијена деца губе своје здравље, па и живот.

На жалост у појединим државама пре је постојао закон, који је забрањивао мучење животиња, но што је постао закон, да се деца рецимо испод 14 година не смеју употребљавати при фабричком раду или при ноћном раду и т. д. Закон је прво увидео, да је грехота претоварити кола, па пустити коње да вуку док не падну, или презати ждребад Увидео је и казнио је то као мучење животиња Али је тек доцније увидео, да се ни држављани не смеју мучити, нити гонити на рад, који им убија тело или душу Говорили су неки: Човек не мора! Он хоће! Има слободну вољу! Али су ти заборављали — на глад. Глад јаче гони но бич. Код гладног сва „слободна воља“ силази у желудац, а желудац хоће хране.

Полако, постепено, неприметно мењало се мишљење у света. Све је јаче пробијала напред мисао, да држави не сме то бити свеједно, хоће ли бити гладних држављана или не бити. Хоће ли бити бескућника или не бити. Хоће ли „слободна утакмица“ упропашћивати децу, разривати породице и терати држављане пре времена у гроб. Све је више продирала мисао, да се држава мора мешати у то, јер јој је дужност.

На послетку ако мирно гледа оне пропале хиљаде, из тих ће постајати понајпрезли људи, који ће штетити другима и пунити тамнице. А мало је то, ако држава из милости гради болнице за сиротињу и даје некима под старост милостињу да не умру на улици.

Данас нема разговора о милости, но о праву. Данас има права дете да тражи заштиту од државе. Данас има права сваки, да држава одреди: Колико сме часова износити највише дневни рад. Сваки има права да тражи од државе, да га штити у имању, здрављу, напретку То је такозвано заштитно законодавство — Држава треба да се брине, да се сваки држављан осигура за случај болести и немоћи, те да има права не само на бесплатно лечење, но и на издржавање за случај болести, па и старости, немоћи.

Овде је само понешто назначено. И у појединим државама па и код нас, морају фабричари и домаћини прилагати у фонд из кога ће црпети радници и слуге помоћ за случај болести, па и немоћи. Ту прилаже и држава.

Но ово је све почетак. Нова држава неће познавати све те уплате. То ће бити право сваког држављана, а држава ће налазити за то новац путем порезе.

Види се, да су државе пошли новим правцем, новим путем. И то све брже И тај нови пут, то ново начело тражи да држава мора створити такво стање, да радници морају налазити у својој држави рада и начина за живот. Мора створити стање да у њој свет не пропада. То је дужност њена. Како и на који начин, то је још питање. Негде покушавају овако,

ПОДЛИСТАК.

„ШАРЕНО СЕ НЕ ПРЉА“.

Баш и у уредним кућама и код иначе врло савесних и разумних домаћица виђао сам као лекар много шарена рубља (»веша«). Нарочито се граде јастучнице, па онда навлаке на перинама и јорганима, а по гдекада баш и простирке од шарених тканина или тканина у боји. Деца и млађа чељад леже готово увек у шаренилу, а само гостинске и домаћинске постеље су од белих материја. Има кућа, где се чак и кошуље, гаћице, »рекле« и пресвлакуше граде од шарених тканина, а већ мушке махраме и чарапе су махом у боји.

Кад запитате домаћицу, за што баш за телесно и постељско рубље бира шарене тканине и угаситије боје, махом ће вам чисто прекорно рећи, да то чини из штедње. »А ко би набавио деци и младежи бела рубља и белих постељских хаљина?... Морао би им човек сваки други дан постељу пресвлачити како је прљају. Овако је много јефтиније: — шарено, па се мање прља«... И тиме је и себе и друге потпуно убедила, да је уредна, чиста и штедљива домаћица. Њен разлог је привидно тако јак, да му се нико не може озбиљно опирати.

Па ипак се ми лекари не слажемо с том врстом чистоће и с таким начином штедње — нарочито онда не, кад се тиче деце и младежи. За то имамо пуно разлога, а ја ћу вам овде — обавештења ради — изнети само два-три најглавнија. Када се с њима упознате моћи ћете и сами пресудити, да смо ми у праву.

Одмах на првом месту морам истаћи, да су брижљиве домаћице у великој заблуди, ако мисле, да се »шарене кошуље и шарене навлаке мање прљају нево беле« — јер то није истина. Шта више, сва је прилика, да је баш обратно,*) или бар да је подједнако. Једна и иста тканина прима нечистоћу на исти начин — била она сасвим бела, или отворена, или загасито, или шарена. Сва је разлика само у томе, што се нечистоћа на белој материји одмах опази а на шареној или угаситој не. А кад је већ тако, онда баш тога ради има још више разлога, да се — чистоће и здравља ради — за преобуку и постељске навлаке употребе само беле тканине. На белом се позна и најмањи траг нечистоће, па се онда можемо од њега било сачувати, било сасвим ослободити, а на шареном то није могућно. Шарена тканина може изгледати сасвим чиста и онда, кад је у ствари тако загађена и заражена, да се та нечистоћа и зараза може с ње и на нас пренети. Служећи се, дакле, таком тканином ми се само варамо, да одржавамо чистоћу, а та самообмана може нас по гдекада много скупље стати, него бело рубље и бела постеља.

Али и при самом прању беле су тканине увек поузданије, него шарене или у којој боји. Ма се она како запрљала и заразила, ми белу тканину можемо увек попарити, па онда врелом водом и сапуном испрати, а најпосле и цеђом тако излужити, да у њој, без сваке сумње, не остане ни трага какве нечистоће или које заразне клице... а то већ код шарених тканина није увек могућно. Боје шарених тканина махом су тако непостојане, да запрљано рубље од таких тканина прања обично не сме честито ни попарити ни насапунити, а камо ли врелим и јаким цеђем излужити — као што би то ваљало. С тога се баш и у уредним кућама »шарени веш« обично површније пере, а још слабије испира, па с тога и остане у њему било баш саме нечистоће а с њоме и клица од заразе, било смрада од сапуна. Смрад је, наравно, само несносан, али заостала нечистоћа може да буде и опасна. Иако смо, дакле, »све у чисто пресвукли«... нисмо се нечистоће опростили.

И још има једна опасност по здравље, ако се служимо шареним рубљем и постељским навлакама. Наше жене не бојадишу већ прђу саме својим биљним бојама, које нису отровне, него им то чине варошке бојаџије — по где када баш и таким бојама које су отровне.

*) О томе има већ и научних опита. За неке заразне клице доказано је, да на белом раније угину.

негда онако, то зависи од прилика Показаће се који је начин најбољи.

И памет и срце и правда и корист говоре, да се само у том правцу може напредовати. Задаћа нове државе је много тежа и пространија но задаћа старе државе. Зато је повећана дужност свакога, да се бави политиком и крајње је време, да се уведе опште изборно право.

Спор између Угарске и Хрватске и Славоније.

Нови бан.

Нови бан Раходцаји положио је јуче у четвртак заклетву краљу. Истог се дана вратио у Будимпешту, где ће се саветовати са угарском владом, а за тим ће у Загреб.

Званичан лист донео је оба краљева указа. Првим се усваја одступање Пејачевићево са банске столице, а другим се именује нови бан.

Демонстрације у Бечу.

Хрватски посланици аустријског сабора били су сви у стану графа Пејачевића и уписали имена своја у листу посетилаца Закључили су уједно, да га поздраве преко нарочитог изасланства.

Кад је угарски министар-председник Векерле ушао са аустријским министром председником Беком у саборницу аустријску, из редова хрватских зачу се глас: апцуг Векерле!

Даље јављају из Беча, да су се тамо у четвртак били искупили пред угарском министарском зградом хрватски и румунски ђаци и хтели су да демонстрирају против министра-председника Векерла и новог бана Раходцаија. Полиција је међутим за времена сазнала за ту демонстрацију и ђаке растерала.

Полоњи нема право.

Полоњи је у превјучерањој седници угарског сабора говорио о речкој резолуцији. Далматински посланик Антоније Трумбић послао је Супилу у Будимпешту један брзојав, чија је главна садржина ово: Одлучно побијам тврдњу Полоњијеву, да смо ја и Супило њему на Реци рекли, да су Угарска и Хрватска јединствена држава. Само сам једном говорио са Полоњијем, и то 1905. неколико дана после речке резолуције, када је дошао на Реку, као повереник угарске коалиције, да мене и хрватске и далматинске посланике позове на састанак у Будимпешту, где нам угарска коалиција обећава сјајан дочек Том приликом само смо обазнавали један другога о приликама и измењали мишљења о односима мађарско-хрватским. Са своје стране изјавио сам, да је автономија Хрватске и Славоније све дотле обмана, празна ствар, до год министар-председник препоручује краљу, ко да се именује за бана. То је и главни разлог невадовољству против Угарске. Потребно је да именовање бана, као главенака автономне владе, буде независно, без утицаја угарске владе. Друкче ни Далмација неће пристати да се поново присаједини Хрватској и Славонији После исцрпног разговора у тој ствари Полоњи је изјавио, да се он том мишљењу не противи Изјавио сам да сам готов Полоњија да потпомажем у општој суштини ствари. Он је пак изјавио да је угарска коалиција вољна да расправља о свима питањима која поднесемо“ —

Супило је још изјавио да су наводи Трумбићеви од речи до речи истинити. Полоњи је обећао Трумбићу и њему, да ће наћи начина да угарска коалиција у своји и оствари захтеве хрватско-српске коалиције. Врло је много било говора о именовању бана и споменуто је и то, да ако баново именовање не буде било могуће спровести друкче, то да бар именовање подбана буде парламентарно, да овај буде увек из саборске већине.

Полоњи је на ово изјавио, како је Трумбићев одговор удешен према данашњем држању хрватско-српске коалиције. Што они мисле о државном јединству, то закон не мења ништа. У осталом остаје при свему да је онако, како је он рекао

Да не и спомињемо Супила, за кога свако признати мора, да је часнан и поштен човек, то кад би се само речи Трумбићеве и Полоњијеве морале ставити на вагу истине, мораће ко познаје личност карактер и рад Трумбићев, без сумње веровати Трумбићу а не Полоњију, који је већ често заборавио, како је која ствар текла.

Угарски сабор.

При расправи железничарске прагматике у посланичкој кући наступио је јуче изненадно обрт. Хрватско славонски посланици повукли су све своје предлоге, које су били поднели при општој расправи, јер нису хтели да изазову саборску одлуку о томе да ли хрватско славонски посланици имају права, да подносе у угарском сабору предлоге на хрватско српском језику. Уједно су повукли и свој јучерањи предлог, да у тој ствари траже поименично гласање. Председник је према томе одмах наредио гласање, да ли се железничарски предлови примају у општој расправи. Двадесет хрватско славонских посланика тражи у погледу I. дела предлога, прагматике, поименично гласање и ово да се обави у сутрашњој седници. У смислу саборског пословника морао је председник овако одредити. — У општој расправи усвојен је затим други део предлога о уређењу плата железничара Министар трговине Кошут хоће да говори против техничке опструкције хрватско-славонских посланика и да поднесе неки предлог. Председнику му одузима реч, јер сада не меже подносити никаква предлога. Наређује затим, да се отпочне специјална расправа предлога о уређењу железничарских плата. У овој расправи хрватско-славонски посланици су слабо учествовали. Предлагали су само неке измене, које су све одбијене. Усвојен је предлог Кошутов, да повишица плате железничарима има важити од 1. јула п. ма кад се свршила расправа. Предлог о уређењу плате примљен је и у специјалној расправи, но треће читање тога предлога предузеће се, тек када се и прагматика усвоји у специјалној расправи, јер су та два предлога у тесној вези.

Политички преглед.

Угарски одбор за квоту. Одбор, кога је изаслао угарски сабор, да с угарске стране одреди квоту и ради ове води преговоре са одбором аустријског сабора, имао је јуче своју седницу. На овој седници је закључено, да ова квота, која се буде одредила, важи од 1. јула 1907. до 31. децембра 1916. год. Царински приходи, као и до сада, да се употребе на заједничке издатке. У погледу кључа за квоту било је два предлога Известилац Бела Фелдеш је предлагао, да Угарска на заједничке трошкове доприно и 32.[19] постотака. Фрања Нађ је предложио, да сразмер остане досадањи. Усвојен је предлог Нађев, те ће угарски одбор за квоту предложити аустријском одбору, да остане досадањи сразмер квоте. Изабран је пододбор од 7 чланова, који ће водити усмене преговоре са аустријским одбором. По дужем саветовању је решено, да се писмено извести аустријски одбор за квоту, да су вољни отпочети усмене преговоре, кад аустријски одбор нађе за добро. — Преговори ће се по обичају дакле водити и, опет по обичају, неће се постићи споразум, те ће као и до сада краљ одредити квоту.

Аустријски сабор. У данашњој седници аустријског царевинског већа поднеће влада реформу саборских правила. По новим саборским правилима прорачунски одбор биће дужан, да за шест недеља подноси свој извештај, а ако би то пропустио, онда ће сабор моћи одмах отпочети друго читање прорачуна. По новим саборским правилима само ће известилац моћи говорити кад хоће и колико хоће. Посланици у општој расправи моћиће говорити сваки највише ¾ сата, а у специјалној расправи највише 20 минута. Нови пословник спречава дуге расправе о саборским правилима Поименично гласање моћиће се одредити само на захтев 100 посланика. Оне који кваре ред, у првом случају искључиће на 5 дана са седница, у поновљеном случају на 2 недеље. Оне посланике, који буду увредили личности изван сабора, казниће искључењем са седница на дуже време и одузимањем дневница — По извештају „Тагблата“ влада ће поднети законски предлог по коме се укидају посланицима дневнице, а одређује им се годишња плата од 7000 круна — Посланици немачке напредне странке издали су објаву, да су се из тактичких разлога ујединили под именом „Уједињење немачке напредне странке“ дотле, док се не образује велика уједињена немачка странка. — Посланици аграрци разних народности саветовали су се, да оснују заједничко удружење, ради одбране аграрних интереса. После дуже расправе изабрали су одбор од 7 чланова, који ће израдити правила и учинити припреме за удружење

Јуче је царевинско веће отпочело свој прави рад. Први предлог расправе је пренан предлог посланика Гесмана, да се уреде државне финансије. Министар финансија Коритовски одговорио је, да ће на јесен поднети у тој ствари законски предлог Председник саборски Вајскирхнер и министар-председник Бек развили су програм рада овог сабора. У царевинском већу био је приликом те седнице и угарски министар председник Векерле Када се појавио у министарској ложи, посланици Хрвати и Срби повикаше: Доле Векерле! Апцуг Векерле!

Међународна конференција у Хагу. Француски војнички лист пише, да Француска неће више пристати, да се ограничава „ратовање у ваздуху.“ На првој хашкој конференцији 1889 г. све силе — осим Енглеске — потписале су изјаву, по којој се забрањује при ратовању из ваздушних брод ва бацати бомбе и остала праскава средства. Та обвеза престала је важити још 1895. год. Од то доба нису је обновили. Сада на овој конференцији хоће с руске стране поново да је предложе, но да се забрана односи само на бацање на вароши, општине и зграде. Француска је противна тој забрани. Она има до сада већ два ваздушна брода, којима се може управљати, што остале силе немају, те у случају рата хоће да употреби ту своју предност. Ако се на ову сврху буду употребљавали ваздушни бродови, ратови ће бити много крвавији, но још далеко већа важност тог начина ратовања лежи у оном моралном утецају, када ће војнике, а да се могу бранити, неочекивано стизати нападаји од горе. Мораће се тражити средства за заштиту и одбрану. Све ово стаће поново државе силних издатака. — У ствари изравнавања међународних сукоба мирним путем поднесена су до сада од стране Русије четир предлога, од стране Немачке један предлог. — Изаслат је нарочити одбор, који ће да испита немачки и

Исто су тако често сумњивим бојама бојадисане и куповне тканине, па кад дођу у непосредан додир са голом и од зноја влажном кожом нашега тела, могу својим отровима изазвати по њој — а преко ње и по другим деловима тела — баш и озбиљне појаве. И сами знате, да вам се по гдекада на тај начин испод шарених таканина »кожа узбуни«: — да се бубуљицама и пликовима осне, подљути и исприти и т. д. — а нарочито на местима, где се јаче зноји, и где се о те тканине више таре. На одраслом обично све то прође без икаквих озбиљнијих последица, али за децу могу и те промене бити опасне. Шта више, може доћи и до јачих и правих појава унутарњег тровања.

Кад све то знате, напустићете, ваљда, оно ваше старо убеђење, »да се шарено мање прља«, па ћете за сву домаћу чељад — ако вам је икако могућно — рубље и постељске навлаке спремити од белих тканина. Није ли вам могућно, да то учините баш за сву домаћу чељад, учините бар само за — децу. Деца, истина, много не бирају, али су ипак за то на нечистоћу најосетљивија. Та готово све дечје болести су пореклом од — нечисточе!

„Здравље“. Др. М.

енглески нацрт у ствари сталног суда за мир

Криза португалске династије. Због укидања устава у Португалији, диктаторске владе краља Карла и окрутности министра-председника Франка незадовољство у потугалском народу расте с дана у дан Избио је снажан покрет против краљевског дома, овај циновенским корацима напредује тако, да је дошло већ до кризе. Сваким даном може да избије опћи народни устанак, коме је сврха, да збаци краља Карла с престола и сву садању краљевску династију. Ако до тога дође, онда ће по свој прилици прогласити републику. Републиканци имају у држави много бројна своја удружења, која ће продужити свој рад, баш да буду и растерани. И лисабонски свеучилишни ђаци придружили су се републиканској пропаганди. Пре неки дан имали су збор, на коме су певали марсељезу. Грађански рат могао би се спречити и избећи само у том случају, да краљ, ма и у овом последњем часу, отпусти министра-председника Франка и успостави устав. Говори се, да је и енглески краљ Едвард то саветовао као рођак и пријатељ, краљу Карлу.

Покрет француских виноградара. Покрет виноградара у Јужној Француској је још увек у јеку и тамо је прави грађански рат. Власти су потпуно немоћне према побуњеном становништву Изгреди се дешавају сваки дан; долази до сукоба између побуњених виноградара и полиције и војске. Светина злоставља власти и полицаје, а војска је била принуђена на више места да пуца у народ. Услед свију ових догађаја положај владин је јако пољуљан и многи држе, да ће Клеменсо морати пасти. Вођа побуњених виноградара, неки гостионичар Марсел Алберт, за ким је полиција неколико дана узалуд трагала, дошао је сам у Париз и пријавио се министру председнику Клеменсоу. Овај га није дао ухапсити него га је уз обећање да ће утишати побуњене виноградаре, послао натраг у побуњене крајеве. Дао му је чак и 100 франака путна трошка Овај поступак министра Клеменсоа добро је утицао на побуњене виноградаре. Међутим потхват Албертов тешко да ће имати успеха, јер изгледа, да је изгубио утицај на светину, нарочито због оних сто франака. Извршни одбор виноградара у Нарбони сам је приморао Алберта, да се пријави суду у Монпелеју Овај је то морао и учинити. У Нарбони наступио је ред и мир и становништво се прихватило свога посла. Међутим владин се положај још никако није поправио и опозиција је спремна, да владу данас, у петак, поново жестоко нападне у камари Опозиција се нада, да ће јој овога пута поћи за руком да обори владу.

Вести из места и са стране.

„Браник“ кô „Браник!“

Пишу нам из Перлеза: У прошлом броју „Браника“ има допис из Перлеза о 50-годишњици свештеничке службе попа Марка Радосављевића. У том допису се до неба хвали поп Марко и пок. Ђура Илић. Нека им је! Хвалом „Браниковом“ нико се паметан не поноси. Не бисмо се на овај браниковачки посао ни осврћали, али „Браник“ кô „Браник.“ Не може, а да и овом приликом не лаже и клевета. „Браникова“ посла! Свуда и свему су криви ти „злосретни“ радикали. Па кад он баш тако, ево у два три ретка, да прикажемо и те „Браникове“ штићенике, и „истинитост“ дописа му из Перлеза. Ево у кратко. Лаж је, да су радикали истерали Ђуру Илића из српске штедионице. Лаж је, да је Илићева и поп Маркова заслуга, што је перлеска црквена опћина дошла до оних 400 ланаца ритске земље. Истина је пак ово: Илић је све до смрти своје био управитељ штедионице Док радикали нису дошли на управу штедионичку, у управном и надзорном одбору била је половина чланова: Чивути и Швабе. То је „заслуга“ пок. Илића и поп Марка! Што је црквена опћина добила ритску земљу заслуга је других виђених овдашњих људи, баш радикала, а по Илићу и поп Марку опћина би ту земљу изгубила, шта више та двојица су својим радом изазвали оправдану сумњу и стрепњу, да ће се то и збити. То је та „заслуга“ „Браникова“ слављеника и пок. Илића. Но најзећа је им је жалосна „заслуга,“ што је Перлез за време „владавине“ Илића и поп Марка изгубио своје српске вероисповедне школе. Њиховом „заслугом“ дошли смо до опћинских школа. — Хоће ли „Браник“ још коју сличицу из живота његова слављеника и штићеника — стојимо му на услузи За сада тек оволико; мислимо, да ће му бити доста. **Србин.**

Пред избор бележника у Великом Гају.

Пишу нам, да ће се у Великом Гају (вршачка околина) ускоро обавити избор општинског бележника. Компетената има доста, међу њима и три Србина. Срби су већина, па је право да ту буде Србин бележник. Жеља је, да свакако дођу у кандидацију и Срби. Срби пак треба да се сложе и сви да гласају на једног кандидата Србина. Тако ће заведочити своју свест. Срби у Великом Гају били су до сад увек свесни, па ће зацело и овом приликом заведочити своју свест.

Испит зрелости на српској великој гимназији у Карловцима.

У овогодишњем летњем року пријавило се за испит зрелости на овој гимназији 36 ученика. Од ових је одступило пре испита њих петорица, те им је дозвољено, да се подвргну испиту у јесењем овогодишњем року. Један је због недовољних оцена у задаћама одбијен од усменог испита, те може приступити испиту поновно тек после годину дана. Од тридесет њих, који су припуштени усменом испиту зрелости проглашени су за зреле са одликом: 1. Варда Душан из Српског Комоље (Хрв.). 2. Медаковић Богдан из Сибиња у Славонији и 3. Тарањски Никола из Сомбора. За зреле су проглашени: 1. Анојчић Векослав из Миклушеваца. 2. Бараћ Бранко из Тржића. 3. Велимировић Коста из Митровице. 4. Докмановић Милан из Крушевице. 5. Јакшић Лазар из Бршљанице. 6. Милошевић Бранко из Карловаца. 7. Мирковић Илија из Беочина. 8. Секулић Светозар из Јамене. 9. Сувачаревић Ђорђе из Карловаца. 10. Умљеновић Ђорђе из Кобаша. 11. Теодоровић Стеван из Карловаца. 12. Цветинчанин Милан из Кузмина. 13. Шуваковић Лазар из Чортановаца Шесторица су упућени да поново испит из једног предмета после два месеца, а седморица су одбијена на годину дана. Као владин повереник био је ове године на испиту Др. Ст. Босанац, а од стране гимн. патроната умир. гимн. управитељ и члан патроната В са Вујић.

Радничка забава.

Уједињени радници новосадски приредили су првог дана Духова летњу забаву. Програм је био разноврстан и све су тачке са допадањем примљене, а понеке песме и свирке морале се поновити. Приказивачи мађарске веселе игре „Чаролија“ учинили су своје, но још боље је испао комад „Буран живот“ од Павла Татића, штампарског радника. Ова весела игра, односно лакрдија, која је вађена из живота, задовољила је све присутне без разлике и смеј се разлегао тако рећи непрекидно са својом здравом шалом. Сви приказивачи појединих улога беху на свом месту, особито пијани мајстор (Јосиф Франк), пијана мајсторица (гђица Ленка Марићева) и шегрт Трифа (Павле Татић) учинили су све, да је комад сретно преко „дасака“ прешао. Посета је била прилична, но не видесмо оно неколико „подстрекивача“, код којих у свима приликама игра улогу „клепет млина, али брашна нема“. Но на те се делије не би требала наша интелигенција да осврће и својим одсуством да сјаји.

Откриће споменика.

Одбор за подизање споменика изгинулим борцима за независност Србије на Јавору и Калипољу у српско-турском рату 1876. године извештава, да је споменик готов са израдом и да ће бити откривен на дан 24. јуна ове 1907. године као на дан 30-годишње успомене, славно изгинулих бораца на Калипољу, а истога дана одржаће се парастос над костурницом свима изгинулим. Одбор учтиво позива све Србе родољубе, сроднике и поштоваоце погинулих да овом светом чину присуствују и тиме достојно им пошту одамо. Уједно одбор учтиво моли све пријатеље на које се у прошлој години обратио прогласом да прикупе прилоге за подизање овог споменика, да сав прикупљени новац пошаљу благајнику одбора г. Божидару Нешковићу, учитељу у Миланци—Ивањица, како би одбор био у стању измирити учињене расходе око овог споменика. Умољава све српске листове, да овај оглас одштампају на видном месту.

Српска певачка друштва у Београду.

Сутра-дан, после врло лепо успелог и многобројно посећеног концерта српских певачких дружина из Угарске, Хрватске и Славоније, Србије и Босне на утакмицама и наградама у Земуну прешли су сви гости земунске прославе из горњих земаља, око 600 на броју, у Београд, и присуствовали другог дан Духова служби у цркви Ружици у београдском граду. На служби је био и краљ који је одушевљено поздрављен. У подне су сви гости разгледали двор краљев, и дворском врту послужени закуском. По подне су гости провели у Топчидеру, где је био и пољски ручак. Свирала је и музика краљеве гарде.

Ретко село.

Одиста се може смело тврдити, да има ствари које су јединствене у својој врсти на целом земном шару. То се може рећи и за једно старо рибарско село, које постоји од преко 200 година и које се налази код Каракреса на једном острву на западној обали Исланда. То јединствено село има укупно 17 кућа. Од тих 17 кућа 16 је начињено од остатака од бродова, што су их буре Атлантског Океана дотерале на обалу и које су становници одвукли у унутрашњост острва. Једина кућа, која није начињена од каквог старог брода, то је попова кућа. Она је израђена од стабала, што их је морска струја донела из Америке. Али то усамљено острво, на коме бесне жестоке буре, има још једну другу знаменитост. Од дрва која су некад потонула с бродом који је вукао товаре дрва и који су с времена избачена на обалу, начињени су плотови за вртове и поља. Тако се на том острву налази читав низ плотова, који су начињени од скупоценог мехагонија.

Забава.

— Меленачко Српско црквено-певачко друштво „Коло“ приређује у корист своје благајне у недељу, 17. (30.) јуна 1907, у Меленцима у просторијама купатила „Русанда“ забаву са игранком. Улазна цена од особе: I. три реда К 1·60, остали редови К 1·20. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. Почетак у 8 часова у вече Публика се умољава да изволи у обичном оделу доћи.

Брзојави „Застави“.

Стигли 15. јуна.

Угарски сабор.

Будимпешта. Данас је сабор са свима гласовима противу два усвојио у основи предлог о чиновничкој прагматици. Хрватско-српска коалиција није гласала. У појединостима хрватски посланици говоре један за другим. У подне Раковски подноси журну интерпелацију о томе, каква политика да се предузме у Хрватској и и Славонији

Пожар

Унгвар. У Ракоцијевој улици је букнула велика ватра, изгорела је пра ославна црква, и силне зграде. Држе да штета износи више милијона круна.

Промена владе у Хрватској и Славонији.

Будимпешта. Нови бан Ракодцаји отпутовао је из Беча право у Загреб. Прексутра долази у Будимпешту, те ће посетити клуб хрватско српске коалиције. Од договора тамо зависиће његово даље држање. За нове одељне предстојнике имају изгледа Шумановић, Егерсдорфер и Спевец. Посланици хрватско-српске коалиције за сада чекају развој догађаја, али не верују да ће бити могуће пријатељско поравнање. Држе, да ће хрватско славонски сабор свакако бити распуштен.

Како је Ракодцаји постао бан.

Будимпешта „Будапешти Хирлап“ прича, како је Ракодцаји прошлог лета био у Карловим Варима са Кошутом и Пејачевићем. Много су говорили о мађарској и хрватској политици и Кошут је видео, да Ракодцаји има здравих мисли. Кошут је предложио министарском савету Ракодцајија за бана. Векерле је брзојавио прошлог уторника Ракодцајију, да одмах дође к њему у највећој тајности. Ракодцаји је стигао у 9 сати у вече. Одмах се одвезао министру председнику и договарао се читав сат Затим је изашао у Келенфелд, тамо је дочекао железнички воз за Загреб и нико није знао, да је био у Будимпешти.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

НОВИ САД, 14. јуна 1907. године.

Пшеница прве каквоће 18 к. 40 до — к. — п.
Пшеница нова — к. — п. до — к. — п.
Пшеница средња 18 к. — п. до — к. — пот.
Пшеница лакша 17 к. 60 п. до 17 к. 80 пот.
Наполица нова — к. — п. до — кр. — пот.
Јечам 12 круна 60 пот. до 12 кр. 80 пот.
Зоб нова 14 кр. 20 пот. до 14 кр. 40 пот.
Кукуруз у зрну н. 10 кр. 60 п. до 10 кр. 80 п.
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до — кр. — п.
Маст 144 кр. — п. до — кр. — пот.
Сланина 144 кр. — пот. до — кр. — п.
Сланина пађена 144 кр. — п. до — кр. —
(све од 100 кила.)

Свињи угојени тешки 88 до 100 пот.
Свињи средњи . . . 84 до 86 пот.
Свињи лаки . . . . 80 до 92 пот.
(кила)

Стање воде под Новим Садом

27. јуна било је . . . . . 4·52
28. јуна било је . . . . . 4·48

ЗАХВАЛА.

За дочек наставника и питомаца мушке учитељске школе Алексиначке, примили су потписани у име приномоћи ове прилоге:

Магистрат сл. кр. града Новога Сада	К 50·—
»Матица Српска	» 30·—
Српска правосл. црк.-школ. општина новосадска	» 20·—
Српска Задруга за међусобно пом.	» 20·—
Централни Кредитни Завод . . .	» 20·—
Српска Учитељска Новчана Задруга	» 10·—
Свега	К 150·—

Потписани сматрају за дужност своју, да и овим путем изреку најсрдачнију хвалу своју на родољубиву одзиву напред споменутих који су својом приномоћи учинили много, да смо наше миле госте онако лепо угостити могли. Хвала и живели!

К. Миловановић,
управитељ срп. нар. осн. школа новосадских.

Аркадије Варађанин,
умиров. управитељ срп. в. дев. школе новосадске.

Мита Ђорђевић,
управитељ српске в. дев. школе новосадске.

БЛАГОДАРНОСТ.

Свима пријатељима и познаницима, који су ме усмено, брзојавно и писмено тешили приликом смрти моје никад незаборављене честите и врле супруге

Софије рођ. Обрадовић

која је након тронедељног тешког боловања сувише рано у својој 43-ћој години 8. (21.) о. м. у Новом Саду преминула, изјављујем моју искрену благодарност.

Прву утеху, дела, савете и чинодејствовање пречасног Ђорђа Велића, мог драгог шогора пароха Новосадског, — који нам је млогу суву убрисао, — и моја скрочад никад заборавити не можемо.

Благодаримо и осталом чинодејствујућем свештенству: Високопречасном госп. протопрезвитеру Милану Ћирићу, пароху Вељи Миросављевићу, капелану Јовану Мушицком и ђакону Никавору Чобанићу, и на изјавама саучешћа: преч. Јовану Ж. Бути, пароху Бачиначком, Василију Стојадиновићу, пароху Чурушком, нашим кумовима, Николи Поповићу, пароху Попиначком, Гл Јовићу, пароху Ср. Карловачком, зету Панти пл. Поповићу, пароху Бачко-П.-Селском, Велеможном г. грофу Душану Кауниц Ритбергу, бр. кот. предстојнику у Земуну, куму Душану В. Бугарском у Швајцарској, мом љубљеном привцагалу г. Паји Гостовићу, дру Сими Ћирићу, адвокатима и њиховим госпођама, Свет. Јагеровићу из Сомбора, родбини из Пожаревца и свим осталима саучесницима моје неизмерне туге и жалости, који покојницу до вечне јој куће отпратише.

Шајкаш-Лок, 12. (25.) јуна 1907.

Ојађени супруг:
Шандор Тапавица.
765 1—1

Јавна захвала.

Госпођа Катица Стојановић рођ. Дражић, супруга г. Николе Стојановића, трговца из Беле Цркве, изволила је поклонити плочичкој цркви врло леп свилен застирач на часну трапезу у вредности преко 100 круна.

Српска православна црквена општина у Плочици сматра за пријатну дужност поменутој госпођи путем јавности изрећи своју најтоплију благодарност. Живела!

У Плочици 7. јуна 1907.

Љубомир Вуичин
председник српске православне црквене општине.

Милан Радованов
перовођ.
76 1—1

ФРАЊЕ ЈОСИФА ГОРКА ВОДА
је најбоље средство за чишћење.
1588 53

Рођички „Tempelquelle"
ствара прохтев, унапређује варење и регулише столицу.
Велико стоваришће за Угарску:
Josef Hoffmann
Budapest, V. Bathorygasse 8.
323 2—2

Стечај.

На учитељичко место на српској вероисповедној основној шесто-разредној школи у Нађфали овим се стечај расписује.

Са овим местом скопчана је ова плата: за редовну школу 600 кр., за пофторну школу 80 кр., у име личног огрева 60 кр., 120 круна годишње у име станарине, док се стан за учитељицу не сазида. 20 круна у име писаћег паушала и законом прописани петогодишњи доплатак

Дужности су школском уредбом прописане.

Молбенице вала слати на месни школски одбор у току од шест недеља рачунајући од првог уврштења овога стечаја у „Митрополијском Гласнику".

И из седнице месног школског одбора, држане у Нађфали (Temes m.) 20. маја (2. јуна) 1907. год.

Радивој Којић, перовођа. 736 2—3
Јефта Попов, председник.

ЗА МОЈУ ШПЕЦЕРАЈСКУ ТРГОВИНУ
потребујем једног
ПОМОЋНИКА,
који одма у радњу може ступити.
Светозар Николић
768 1—1 у Меленци.

ЂУРИЦА С. РУДЊАНИН
из ЂИРА (Банат)
и
КАТИЦА ГРУЈИЋ
ЕРДЕВИК (Срем)
ВЕРЕНИ
Јуна, 1907. год. 786 1—1

Ко је ВИНОГРАДАР
а треба гуме за каламљење, тај нека се непосредно обрати само на моју фирму, јер код мене може добити најбоље врсте гуме за каламљење из првих америкањских творница, тако исто и плава камена шашка (рафије) и бритва за каламљење, а све по цени јефтиније него игде.

У мојој спецерајској и гвожђарској трговини имам свагда свеже робу, и у свачему велик избор, нарочито напомињем да имам добрих пушака револвера и пиштоља. Брашна и паспаља продајем на велико и на мало. Молим п. н. српско грађанство из места и околине за обилате наруџбине, јесам с поштовањем

Н. Панаотовић
584 10—10 Дунавска улица код „Зеца".

ОГЛАС.

Дајем на поле или под аренду на три или и више година моју у гргуревачком хатару налазећих се **100 (сто) јутара ораће земље.** Наполичар или арендаш имаде на мом салашу, који је ¾ сата од Митровице удаљен, слободан стан

Ближа извешћа могу се код мене у **Гргуревци** добити.

764 1—3 **Мита Цвејић.**

ЖЕНИДБА.

Србин, врло добро ситуиран, 25 година стар, жели ступити у брак са **сиротом али лепом девојком** Првенство имају модискиње. Путни трошак као и карту прве класе плаћам. Фотографије и писма неки се шаљу на адресу

Душан Поповић
Nr. 212. first St.
in **Elisabeth N. J.**
772 1—3 Nord-Amerika.

Стечај.

Расписује се стечај на једно стипендијско место у грађанској закладе народног добротвора Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозук за слушаоце виших занатлијских школа.

Годишња стипендија износи **600 К**, а могу је уживати: 1. сродници завештачеви из Суботице; 2. сродници са стране; 3. суботички синови и 4 Срби из аустро-угарске монархије.

Молиоци имају доказати: да су Срби православне вере, синови сиротих родитеља, да су свршили IV. разред средњих школа бар са добрим успехом и да су се добро владали и да су потпуно здрави, а сродници још имају доказати и своје сродство са званичним исправама, јер изјаве и потврде приватних лица неће се у обзир узети.

Изабрани питомац у исто време не може уживати и другу какву стипендију и имаће се владати по правилима, која ће му се по избору саопштити.

Све молбе нека се поднесу месној српској православној црквеној општини најдаље до 18. (31.) јула о. г.

У Суботици, 14. (27.) јуна 1907.

Богдан Свирчевић,
771 1—3 управитељ Остојићеве закладе.

ПОМОЋНИК
за мануфактурну и кратке робе бранжу, који говори српски, немачки и мађарски, а који је изврстан самосталан продавац, може добити место код
M. B. Rosenfeld-a
751 3—3 у Руми.

КУПУЈЕМО
веће количине
утовљених свиња
као и
мршавих за храну,
надаље сваку количину преко једног вагона
здравог решетаног
кукуруза
и плаћамо све уз најбоље цене. Понуде нека се шаљу изравно на
Прву хрватску творницу саламе сушена месе и масти
1696 24—26 **М. Гавриловића синови**
Петриња.

ОВЕ НЕДЕЉЕ ПРИСПЕЋЕ СА СЕПАРАТНИМ ВОЗОМ
КОЛОСЕУМ ПРОЈЕКТОГРАФ електрично позориште деон. друштво
у Европи највеће подузеће.
2000 КОМОТНИХ СЕДИШТА. **Три хиљаде пламенова.** ДИВНО ОСВЕТЛЕЊЕ.
Сензациони програм. ● Сопствене две машине са 100 коњских снага. ● Сваки други дан сасвим нов програм.
Наместиће се преко од шеталишта. ● ● Поближе из плаката. 770 1